

MÜZİK NEDİR VE HAYATIMIZIN NERESİNDEDİR

Ünal İmİK*¹
Sinan Haşhaş**

*Prof. Dr. İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

**Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Türk Müsikîsi Devlet Konservatuvarı

Özet

Müzik, insanoğlunun varlığı ile birlikte var olduğu düşünülen insan hayatının en vazgeçilmez unsurlarından biridir. Müzik sanatı bu süreçte sadece duygu ve hislerimize tercüman olmakla kalmayıp, hayatımızın hemen her alanına tesir edebilecek kadar etkili bir yapıya bürünmüştür. "Müzik" kavramı sadece bir eğlence aracı ya da keyifli bir boş zaman faaliyeti olarak tanımlanamaz. Müzik, günümüz dünyasında sadece bir kültür ve sanat ögesi olmanın yanı sıra önemli bir endüstri ürünü haline dönüşmüştür. Özellikle görsel unsurların bu alandaki önemini artırması ve dijital müzik sektörünün gelişmesi müzik endüstrisinin yeniden şekillenmesine de sebep olmuştur. Müzik aynı zamanda dini ritüellerimizde ve duygusal yaşantımızda da oldukça önemli bir yere sahiptir. Araştırma durum tespiti yapmaya yönelik, betimsel bir yaklaşım sergilemektedir. Araştırma sürecinde öncelikle konuya yönelik literatür taranmış, ardında alan uzmanlarından görüşler alınmış daha sonra ise elde edilen bulgulardan yola çıkarak konuya yönelik çeşitli yorumlar yapılmıştır. Daha sonra ise, bulgu ve yorumlar ışığında çeşitli sonuçlara ulaşmaya çalışılmıştır. Araştırma; kullanılan yöntem ve tekniklerin doğru ve ulaşılan veri kaynaklarının yeterli olduğu varsayımlarından hareketle sürdürülmüştür. Araştırma sonuçlarından bazıları sıralanacak olursa; müzik kavramının hayatımızda oldukça önemli bir yere sahip olduğu, kültürel ve sanatsal manada oldukça önemli bir aktarım aracı olduğu, duygusal ve psikolojik yaşantımızda oldukça etkili olduğu, dini törenlerimizde geçmişten günümüze önemli rol oynadığı ve günümüzde oldukça önemli ve potansiyeli yüksek bir endüstriyel ürün haline dönüştüğü ilk aklımıza gelenlerden bazıları olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müzik nedir, İnsan ve müzik, Hayatımızda müzik

WHAT IS MUSIC AND WHERE IS IT IN OUR LIVES

Abstract

Music is one of the most indispensable elements of human life, which is considered to co-exist with the existence of the human son. In this process, the art of music is not only an interpreter to our feelings and feelings, but has become so effective that it can affect almost every area of our lives. The concept of "music" cannot be defined as just a means of entertainment or a pleasant leisure activity. Music has become not only an element of culture and art in today's world, but also an important industrial product. In particular, the increasing importance of visual elements in this area and the development of the digital music sector have also led to the reshaping of the music industry. Music also has a very important place in our religious rituals and emotional lives. The research demonstrates a descriptive approach to due diligence. During the research process, literature on the subject was first scanned, followed by opinions from field experts, and then various comments were made on the subject based on the results obtained. Later, in the light of the findings and interpretations, various conclusions were tried to be reached. The research was carried out based on the assumptions that the methods and techniques used are accurate and the data sources reached are sufficient. Some of the research results is to be sorted; if it is a very important place in our lives that have the concept of the music, cultural and artistic in the sense that transport is a very important, emotional and psychological quite effective in our lives, our religious ceremony played an important role from past to present, and today is a very important and high-potential who came to mind first when some of them will be turned into an industrial product.

Key Words: What is music, Human and music, Music in our lives

¹ Sorumlu yazar email:unalimik@gmail.com Doi: 10.22252/ijca.854961

1.PROBLEM DURUMU

Kökene ve geçmişi insanlığın var oluşuna kadar uzayan “müzik” kavramı her çağda insan hayatının en vazgeçilmez unsurlarından biri olagelmıştır. Müzik sanatı bu süreçte sadece duygu ve hislerimize tercüman olmakla kalmayıp, hayatımızın hemen her alanına tesir edebilecek kadar etkili bir yapıya bürünmüştür. Bu araştırmada hedeflenen, müzik kavramının manası ve hayatımızın neresinde olduğuna dair çeşitli tespitler yapmaktır. Bu nedenle araştırmamızın problem cümlesi: “Müzik nedir ve hayatımızın neresindedir?” olarak belirlenmiştir.

2.YÖNTEM

Araştırma durum tespiti yapmaya yönelik olup, betimsel bir yaklaşım sergilemektedir. Araştırma sürecinde öncelikle konuya yönelik literatür taranmış, ardında alan uzmanlarından görüşler alınmış, daha sonra elde edilen bulgulardan yola çıkılarak konuya yönelik çeşitli yorumlar yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgu ve yorumlar ışığında çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma; müzik kavramının önemli, araştırmada kullanılan yöntem ve tekniklerin doğru ve ulaşılan veri kaynaklarının yeterli olduğu varsayımlarından hareketle sürdürülmüştür.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1.Müzik Kavramı

“Müzik” kavramı, insanoğlunun varlığı ile birlikte var olduğu düşünülen, kadim bir olgudur. Kökenine dair birçok farklı düşünce mevcuttur. İsterseniz onu çeşitli alfabelerdeki harfleri ya da sembolleri kullanarak okunup yazılabilir bir hale getirebilirsiniz. Ama onu duymak/işitmek hepimiz için bambaşkadır, çünkü müzikte duyum başlayınca konuşma ve yazı dili anlamını yitirir ve böylece müziğin ortak dili kendini gösterir. Müzik sanatı, ülke, dil, din, ırk ayrımı gözetmeksizin ortak bir duyum lisanına sahiptir. Konuştuğu dile dair bir kelime bilmeseniz bile, yabancı uyruklu bir müzisyenin performansından büyük keyif alabilirsiniz. Ya da siz, bir müzisyen olarak dünyanın her yerinde aynı dili konuşmadığınız insanların alkışlarıyla takdir edilebilirsiniz. Müziği toplumlar/uluslar üstü yapan en önemli detayda burada gizlidir. Müzik kavramına ilişkin tarihe yön veren hemen her alanda birçok kişi (filozof, bilim insanı, sanatçı, hükümdar vs.) tarafından çeşitli tanımlamalar da yapılmıştır.

Müzik kavramına ilişkin bazı tanımlamalara bakılacak olursa: Eflatun’a göre müzik, “tanrının dili” olarak tanımlanıyor iken, Weber’e göre ise “insan ruhunun dilidir” (Uçan,1994:11) Her iki tanımlama da ortak olan husus ise, müzik sanatının her iki tanımlamada da bir dil olarak tasvir edilmesidir. Bu tanımlamalardan yola çıkarak müzik sanatının kendine has bir iletişim dili (aracı) olarak görüldüğü söylenebilir.

Bir başka tanımlama ise Dede Efendi tarafından yapılmıştır. Dede efendi müzik kavramını “insanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilim” olarak tanımlamıştır. Yine çok önemli bir müzisyen olan Beethoven ise, müzik kavramını “tanrısal bir sanat” olarak ifade etmiştir (Uçan, 1994:11). Bu her iki ifadeden de anlaşılacağı gibi bu kavram, bahsi geçen müzisyenler tarafından ilahi bir sanat olarak tanımlanmaktadır. Tanımlarda müzik kavramına dinsel bir mana yüklenmekte olup müzik sanatının insanlığa sunulan kutsal/manevi bir armağan olduğu ifade edilmektedir.

Müzik kavramını gök ve toprak arasındaki bir uyuma benzeten Konfüçyüs ise, olayın metafiziksel bir boyutundan bahsetmektedir. Kant ise “hoş duyguları seslerle anlatma sanatı” diyerek kavramın mana ve içerik yönüne işaret etmektedir. Bu kavramsal tanımlamaları ziyadesi ile çoğaltmak mümkündür.

Müzik, duygu ve düşüncelerimizi belirlenmiş ya da belirlenmemiş kurallar dâhilinde ifade edebileceğimiz bir sanat dalı olmanın yanı sıra, günümüzde endüstriyel bir güç olarak oldukça önemlidir. Bu güç gelecekte etkisini arttırarak sürdürecektir. Zira gelecek, görüntü ve sesin birleşimi ile şekillenecektir.

Konuya müziği oluşturan öğeler (ses, ritim vs.) bakımından yaklaşan tanımlar olduğu gibi, kavramı bir bilim olarak ele alan tanımlar da vardır. Bu tanımların her birinde, tanımlı yapan bireylerin kendi bakış açılarından konu ele alınmış ve buradan yola çıkarak bu tanımlar yapılmıştır. Bu nedenle birçok filozof, sanatçı ve bilim insanı müzik kavramını kendi penceresinden bir bakış açısı ile yorumlamıştır. Müzik kavramı, bu ve bunların benzeri daha birçok tanımlı bünyesinde barındıracak kadar kapsamlı ve karmaşık bir içeriğe sahiptir.

3.2. Müziği Oluşturan Bileşenler (Ses, Ritim, Melodi, Armoni ve Nüans)

Müzik kavramını genel bir bakış açısıyla ifade etmek gerekirse; ses, ritim, melodi ve armoni bileşenlerinin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Yorumlama kalitesini yükseltmek isterseniz bunlara nüans özelliklerinin eklenmesi de gerekir. Özellikle nüans kullanımı, bir yemeğin tuzu, biberi ve baharatı misali müzik eserlerinin etkileyici gücüne güç katabilecek düzeyde önemli olabilir. Müzik eserlerine nüans eklenerek verilmek istenen duygu ve anlam daha da etkili hale getirilebilir.

Öncelikle bir ses kaynağı olmadan müzik anlam taşımaz, bu nedenle ses en temel unsurdur. Daha sonra ritim gelir ve kısaca seslerin süre değerlerini belirleme özelliğidir. Melodi ise ardışık seslere anlam katan sihirli bir formül gibidir. Her müzik eserinin formülü bir anlamda melodisinde gizlidir. Armoni ise daha çok sanatsal içerikle tasarlanmış müzik ürünlerinde kullanılan bir yapıdır ve melodinin daha zengin ve kapsamlı bir şekilde duyulmasına odaklanmaktadır. Nüans ise anlamı ve duygu yoğunluğunu artıran gizli püf noktasıdır. "Müzik" kavramı işte bu unsurların bir araya gelmesinden oluşan büyüleyici bir sanatın kelimelere yansıyan halidir.

3.3. Müzik Eserlerinde Söz Ögesinin Kullanımı

Müzik eserlerinde söz ögesinin kullanımı toplumsal tercihlere ve müzik türlerine göre farklılık gösterse de özellikle Türk müziğinde belki de en az müziğin kendisi kadar önemlidir. Türk müzik kültüründe söz ögesi duyguların aktarımında müzik ile birleşerek daha anlamlı bir ifade yeteneğine kavuşabilmektedir. Bu duruma daha çok geleneksel müziklerde rastlanmaktadır. Müziksel unsurlar ile insan ruhu etkilenirken, söz ögesi ile de bu etki adeta perçinlenmektedir. Hatta bazı müzik türlerinde söz ögesinin müzik ögesinin dahi önüne geçtiğini söylemek mümkündür. Hip hop kültürünün bir parçası olan rap müzik buna güzel bir örnektir. Bunun tersi durumlara ise daha çok klasik batı müziği benzeri sanatsal müzik türlerinde rastlanmaktadır. Özellikle klasik batı müziğinde insan sesi için hazırlanmış müzik eserleri haricinde söz ögesine çok fazla yer verilmez ve çalgı müziği ile beraber melodik ve armonik yapı daha ön plandadır. Genel itibarı ile değerlendirilecek olursa söz ögesi, müzik ögesinin vazgeçilmez bir tamamlayıcısıdır.

3.4. Müzik Hayatımızın Neresindedir?

Müzik, hayatımızın önemli bir parçasıdır. Bunu söyleyebilmek için birçok nedenimiz mevcuttur. Bilinçsiz bir yaklaşım içerisinde olanlar müzik kavramını sadece eğlenceye dair bir kelime olarak anlamakta ve konuya yönelik değerlendirmelerini yine bu bakış açısı ile yapmaktadır. Fakat bu son derece dar bir bakış açısıdır ve konuya yönelik önemli bir gerçeği görmemizi engellemektedir. "Müzik" kavramı sadece bir eğlence aracı ya da keyifli bir boş zaman faaliyeti olarak tanımlanamaz. Bu yaklaşım, hayatımızın sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik, iletişimsel, dinsel ve daha birçok noktasında vazgeçilmezlerinden biri olan müzik sanatına yapılan büyük bir haksızlıktır. Tarafsız bir yaklaşımla incelenecek olursa, müzik sanatının hayatın ta kendisi olduğu açıkça görülecektir.

Müzik kavramı ile anne karnında tanıştığımız bilinmektedir. Dünyaya geldikten sonra ise onunla her yerde birlikte yaşamaya başlarız. Hatta kalbimiz, adımlarımız ve soluk alış verişimiz gibi vücudumuzdaki çeşitli organlarımız dahi ritmik bir yapı ile çalışmaktadır. Müziğin insan yaşamında oldukça işlevsel bir yeri vardır. Öncelikle duygularımız ve müzik kavramı arasında oldukça yakın bir ilişki vardır. Müzik sanatı, hüznün, aşk ve mutluluk gibi daha birçok duyguya tercüman olur ve bizi etkiler. Alpagut'a göre müzik, bazı durumlarda insanı zaman ve mekân kavramlarından uzaklaştırabilen bir tedavi haline dahi dönüşebilir (Alpagut, 1998:84).

Toplum ve müzik bir bütünün ayrılmaz parçaları gibidir. Bu manada müzik, insanın içerisinde bulunduğu toplumdan etkilendiği gibi onu da etkileyebilir (İmik, 2014:29).

3.4.1. Müzik Kavramının Duygusal ve Psikolojik Yaşamımızdaki Önemi

İnsanoğlu duygu ve düşünceleri ile hayata tutunan bir varlıktır. Eğer duygularımız olmasaydı müzik sanatında bu derece ileri gidebilir miydik? Bilemiyorum. Çünkü müzik sanatını besleyen en temel unsur duygu ve düşüncelerimizdir. Mesela "Aşk" olmasaydı bu kadar çok müzik ürününü oluşturmak için çabalar mıydık? Ya da özlem, hasret, gurbet, ayrılık olmasaydı o duygulu türküler yakılabılır mıydi? İşte bunlar, müziğin hayatımızda ve özellikle duygusal ve psikolojik ruh sağlığımızda ne denli önemli olduğunu anlamamıza birer küçük örnek teşkil etmektedir.

Bireysel müzik beğenimizin oluşumuna etki eden birçok nedenin incelendiği araştırmalara bakıldığında bunların hemen hepsinin temelinde sosyokültürel ve ekonomik unsurların yanı sıra duygusal dünyamız ve psikolojik durumumuzun da oldukça etkili olduğu görülecektir (İmik, 2007; Şenel, 2014; Gedik, 2007). Bu durum önemli bir ayrıntıyı da sorgulama fırsatı bulmamıza imkân tanıyacaktır. “Duygusal dünyamıza açılan kapılardan biri de müzik ürünleri midir?” Belki de bu sorunun cevabı içimizde saklı kalacak ama davranışlarımız bizi ele verecektir. Her birey dinlemeye karar verdiği ya da beğeni listesinde üst sıralara yerleştirdiği müzik ürünlerinin seçiminde iç dünyasındaki yönlendirmelerden yola çıkar. Bunu belki istemsizce ve farkında olmadan yapabilir fakat temelinde mutlaka yakınlık sağlayan bir bağlantı kuruludur. Bu durum, o andaki psikolojik durumumuzu anlatan ve bize iyi gelen ürünlerin tercihi olabileceği gibi, bizi içerisinde bulunduğumuz durumdan çıkarmasını istediğimiz tam tersi bir müzik yaklaşımı da olabilir. Kısaca örneklendirmek gerekirse, moralimiz bozuk olduğunda bizi anlatan bir şarkı dinleyerek kendi iç hesaplaşmamızı da yapabiliriz ya da bu durumdan kurtulmamızı ve unutmamızı sağlayacak moral verici bir şarkı tercihinde de yönelebiliriz. Bu tercih, her bireyin hayata bakış açısı ve yaklaşımı ile de bağdaştırılabilir.

Müzik ürünleri yine bazı durumlarda arkadaşımız gibidir. Onlardan teselli buluruz ve onlara sığınırız. Onları adeta bir psikolojik tedavi biçimi yerine koyarız ve her bir müzik eserine bazen onlarca mesaj ve anlam yükleyebiliriz.

Bir başka durum ise müzik eserlerinin hayatımızdaki olaylar, kişiler, zamanlar vb. durumlar ile ilişkilendirilmiş olabilesidir. Bir müzik eseri işitildiğinde çeşitli insanları, mekânları, zamanları ve daha birçok şeyi hatırlatabilir. Sözlü geleneğin bellek konusunda oldukça etkin bir rol oynadığı bilinmektedir. Massimo'ya göre, sözlü kültürde, yani yazısı olmayan bir kültürel ortamda yaşayan insanların belgeleri yoktur, sadece bellekleri vardır (Massimo, 2000:9). Bireyler yazılı kültürün olmadığı dönemlerden başlayarak belgelerden çok hafızalarına itimat etmişlerdir. Bu süreçlerin kolaylaştırılması ve hafızalarda daha kolay taşınabilmesi bakımından şiirler, destanlar, şarkılar ve türküler etkin olarak kullanılmaya başlamıştır. Toplumsal örf, adet, gelenek/görenek vb. birikim bu şekilde kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Müzik ürünleri, tarihten gelen bu özel durumlarını günümüzde de sürdürmektedir ve bundan sonrada sürdürecektir. Bu nedenle, bazı müzik ürünlerinin zihnimizde çeşitli olaylar, kişiler ya da zamanlar ile bağlantı sağlayarak bizleri zihnimizde geçmişe götürebilmesi oldukça doğaldır.

Kısaca özetlemek gerekirse, “müzik” kavramı duygusal ve psikolojik hayatımızda oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Müzik eserleri bir yanı ile duygularımızın ifade edilmesinde oldukça önemli bir görev üstlenirken diğer taraftan ise, zor zamanlarımızda duygusal ve psikolojik olarak bizlere kendimizi iyi hissettirebilecek önemli bir destek görevi üstlenmektedir.

3.4.2. Müzik Kavramının Ekonomik ve Endüstriyel Önemi

Müzik kavramına yönelik 20. yy öncesi yapılan tanımların büyük bölümünde, müziğin daha çok duygu ve düşüncelerimizin bir yansıması olduğu ya da kültürel ve sanatsal değerlerimizin aktarımında önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktaydı. Fakat gelişen teknoloji ve özellikle medya araçlarının yaygınlaşması ile müzik kavramının önceki tanımlarına ilave olarak önemli bir endüstriyel ürün olduğu da vurgulanmaya başladı. İmik'e göre yüzyıllar boyunca gündelik hayatımızın bir parçası olan müzik, 21.yy'da yeni bir boyut daha kazanarak işitsel ve görsel temele dayalı ya da işitsel özellikleri destekleyen medya unsurlarının vazgeçilmezi haline geldi (İmik, 2014:3). Günümüzde müzik endüstrisi sadece müzik ürünleri ile de sınırlı kalmamıştır. Satın aldığımız birçok üründe müziksel objeler, görseller vb. daha birçok unsur kullanılmaktadır. Bu endüstri öyle genişledi ki, satılan ürün, müzik aleti şekli verilmiş bir bardak olabileceği gibi bir pop starın resminin basılı olduğu bir tişört te olabilmekte. Özellikle son yıllarda daha da ilerleyen teknolojik gelişmeler, geçmişte müzik endüstrisinin en önemli pazarlama ürünleri olan plak, kaset, cd vb. ürünlerin yerini dijital platformların almasına yol açtı.

Kuyucu'ya göre, 2003 yılı dünyada dijital müzik endüstrisinin miladı olmuştur. Bu milat 2003 yılında Apple'ın kurduğu iTunes Music Store adlı dijital müzik platformu ile gerçekleşmiştir. 2003 yılında iTunes'un açılması ile büyümeye başlayan Dijital Müzik endüstrisi geleneksel müzik ekonomisinde olmayan bazı iş modelleri geliştirerek müzik ekonomisinin yeniden şekillenmesine katkıda bulunmuştur (Kuyucu, 2013:1389). Bu süreç günümüzde birçok yeni platformun katılımı ile oldukça devasa ve belirleyici bir hal almıştır.

Günümüzde bir müzik ürünü artık kolaylıkla dijital platformdan dinlenebiliyor, izlenebiliyor ve satın alınabiliyor. Görsel öğelerin, müzik ürünlerinin pazarlanmasındaki önemi arttıkça video klip sektörünün de önemli bir endüstriyel pazar payı olduğu bir döneme girildi. Artık icra düzeyinizin, sesinizin ya da yorumunuzun güzel

olması medya ürünleri ile desteklenmedikçe popüler bir ses sanatçısı olmanız için yeterli görülmebilir. Bu bir anlamda artık eski günlerde olduğu gibi sadece işitilebilen unsurlar ile başarılı olmanın çok zor olduğu bir döneme girdimizi de gösteriyor. Günümüzde başarılı olabilmemiz için, bir taraftan kulağa hitap ederken, diğer taraftan da görsel unsurlara hitap edebilmelisiniz. Bunlara ilave olarak sosyal medya araçları üzerinden de başarılı bir tanıtım sürecini başarı ile yürütebilmeniz ve daha birçok şey yapmanız gerekiyor.

Müzik kavramı artık sadece duygu ve düşüncelerimizin samimi bir yansıması olan bir sanat ürünü olmaktan daha fazlası olarak görülüyor. 21. yy'da müzik kavramını tanımlarken daha önce bilinenlerin yanına müzik ürünlerinin oldukça önemli bir endüstriyel ürün olduğunu da eklememiz gerekiyor.

3.4.3. Müzik Kavramının Dini Ritüellerimizdeki Önemi

İlk çağlardan günümüze insanoğlunun dini inançlarına yönelik duygularını ifade etme ritüellerinde müzik kavramına ve ürünlerine önemli ve işlevsel anlamlar yüklemiş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Hemen her dini yaklaşımda ister sözlü olsun, ister çalgı destekli olsun mutlaka müziği meydana getiren bileşenlerin (ses, ritim, melodi, armoni vb.) bir ya da birkaçından faydalanılmış olduğu görülmektedir. Müziği meydana getiren bileşenler ilk çağlardan itibaren dini törenlerin önemli bir unsuru olarak kullanılmıştır.

Labecka'ya göre, her şamanın, yardım eden kendi tanrıları, kendi ruhları ve başkalarının söylemeyi göze alamadığı kendi şarkısı vardı (Labecka, 1995:77). Yine klasik batı müziğinin ilk temellerinin atıldığı ve önemli besteci ve müzisyenlerinin ilk temel müzik eğitimlerini kiliselerde aldıkları da bilinmektedir. Özellikle ortaçağ Avrupa'sında müziğin kilisenin buyruğuna verildiği ve dini bir sembol haline dönüştüğü görülmektedir. Kızılabdullah'a göre, Hıristiyanlık, müziğe ayinlerde ve sosyal yaşamda en çok yer veren dini geleneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Kızılabdullah, 2019:307). Bu durum farklı mezheplere ait kiliseler arasında da değişiklik göstermektedir. Bir diğer önemli örnek ise Mevlevilik felsefesinin müzik uygulamalarına yaklaşımı olarak gösterilebilir. Çetinkaya'ya göre, hak aşıkının Allah'a karşı duyduğu sevgiyi, heyecanı, hareket halinde, dönme halinde ifade etmesi, açığa vurması anlamlarına gelen semâ', Mevleviliğin müzik felsefesinde merkezî bir kavramdır (Çetinkaya, 2011:57). Bu ifadeden yola çıkarak, Mevlevilikte müzikal unsurların oldukça önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum farklı kıtalarda, farklı ülkelerde ve farklı toplumlarda da ortak benzerlikler sergilemektedir.

Müzik bileşenlerinin dini ritüellerde kullanımına yönelik yaklaşımı hemen her coğrafyada görmek ve verilen örnekleri çoğaltmak mümkündür. Zira müzik sanatı, tarihin hemen her döneminde insan ruhunun derinliklerine hitap edebilme gücü ile manevi hislerin kapılarını açan bir anahtar olarak görülmüş ve kullanılmıştır. Günümüzde neredeyse tüm toplumların dini törenlerinde müziksel pratikler etkin bir biçimde kullanılmaktadır ve kullanılmaya da devam edecektir. Bu kullanım, bazı dini yaklaşımlarda müziği oluşturan bileşenlerin tümü ve insan sesi kullanılarak yapılırken, bazılarında ise bunları biri ya da birkaçının birleşmesinden meydana gelmektedir.

3.4.4. Müzik Kavramının Sosyo-Kültürel Önemi

Müzik-Kültür ilişkisinden önce kültür kavramına değinmekte fayda olacaktır. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde Fransızcadan aktarıldığı belirtilen kültür kavramı şöyle tanımlanmaktadır: "1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunların yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın ve doğal toplumsal çevresine egemenliğin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü. 4. Bireyin kazandığı bilgi." (Türk Dil Kurumu, 2020). Uygur'a göre ise başka bir tanım yapılarak "kültür, köken ve amaç yönünden baş koşul olarak hepsi insan varlığını benimsemekle birlikte, kuruluş, önem, yaygınlık bakımından değişik boyutlar gösteren pek çok çeşitli öğelerden meydana gelir. Böylece kültür ile uygarlık arasında önce bir ayrılık, dolayısıyla da bir karşıtlık yoktur" şeklinde izah edilmiştir (Uygur, 2003:18). Kuçuradi'ye göre ise, kültür; bir grubun (halkın, ulusun) dininin, siyasal örgütlenmesinin, ahlâklılığının, hukuk sisteminin, gelenek göreneklerinin, aynı zamanda da biliminin, sanatının ve teknik becerilerinin taşıdığı ortak damgadır (Kuçuradi,2009:64). Bu tanımlamalardan yola çıkarak kültür kavramını; bir toplumun yaşayışını temsil edebilecek tüm ortak değerler şeklinde kısaca tanımlamak mümkündür.

Bu manada müzik kavramı da, insan yaşamının en önemli unsurlarından biri olarak önemli bir kültür ögesi olarak tanımlanabilir. Zira müzik sanatı, insan yaşamının tümünü içerisine alıyor olması hasebi ile çok önemli

bir kültür ürünü olarak görülmesi kaçınılmazdır. Müzik sanatı ve ürünleri yaşamımızın her ayrıntısını içermekte ve açık yüreklilikle ifade etmektedir.

İlk insanlardan günümüze önemli bir aktarım aracı olan müzik, nesiller arası geçiş sürecinde de çok önemli bir görev üstlenmiştir. Müzik ürünleri meydana getirildikleri süreçlerin birçok özelliğini bünyelerinde barındırmaktadır. Örnek verilecek olursa eserin içeriği dil, din, gelenek, örf/adet, psikolojik durum vb. daha birçok bakımdan önemli öğeler barındırabilmektedir. Müzik eserleri üzerinde yapılacak incelemeler ile meydana getirilmiş oldukları döneme ait tarihi, siyasi, ekonomik vb. birçok veri elde edilebilir. Bu nedenle müzik kavramının sosyo-kültürel yapı ile oldukça önemli bağları bulunmaktadır. Zira kısaca müzik; hayatın ta kendisidir.

Birçok medeniyet, kültürel dokunun korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması sürecinde müzik sanatına büyük önem vermiş ve müzik eserlerini koruyarak öz kültürlerini koruyacakları bilincine erişmiştir. Müzik eserlerinin korunması ve kayıt altına alınması bakımından cumhuriyet döneminden sonra ülkemizde de çeşitli derleme çalışmaları yapılmış ve milli repertuarlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bugün içerisinde binlerce eser barındıran TRT THM ve TRT TSM repertuarları bunlara güzel birer örnektir. Bu örneklerin çoğalması saplanmalı ve geç olmadan daha fazla sayıda eser derlenmesi desteklenmelidir. Bu konuda akademik kurumlarında üzerlerine düşen görevleri yapması adına derleme faaliyetlerine katkı sağlaması son derece hayati ve önemlidir. İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuarı tarafından oluşturulan derleme çalışmaları ve derleme aşivi bu anlamda güzel bir örnektir.

Müzik dün olduğu gibi, gelecekte de kültürümüzün önemli bir yansıması olarak kültürel birikimi gelecek kuşaklara anlatmaya devam edecektir. Bu manada müzik öğelerinin kültürel manada oldukça önemli işlevleri olduğu aşikardır.

3.4.5. Müzik Kavramının Medya ve İletişim Boyutuyla Önemi

Günümüzde müzik ürünleri önemli ve etkin bir iletişim aracı haline dönüşmüştür. Bu aracın en etkili kullanıldığı alanların başında ise görsel ve işitsel medya sektörü gelmektedir. Medya uygulamalarında müziğin işlevsel özelliklerine göz atılacak olursa, bunun oldukça geniş bir alanı kapsadığı görülecektir. Bazı medya uygulamalarında müzik unsurları birinci planda ve salt dinlenen eserler iken, bazı medya uygulamalarında ise müzik görsel öğeleri desteklemek amacı ile kullanılan bir yardımcı unsur (fon müziği, bilgi veren müzik, belirtici müzik vb.) konumundadır. Müzik içerikli temel ya da yardımcı unsurlar medya uygulamalarının hedef kitesine daha kolay ulaşmasında oldukça etkin bir rol oynamaktadır. Sinema filmleri, dizi filmler, çizgi filmler, reklam filmleri, klipler vb. tüm izleyiciye yönelik sanatlar buna güzel birer örnektir.

Müzik ürünlerinin pazarlama alanında oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Ünal, 2017:255). Bu bakımdan müzik ürünleri birçok sektörün vazgeçilmezdir. Bu sektörlerden önemli biri de, dijital konsol oyunları alanındadır. Devasa bir endüstriyel sektör haline gelen konsol oyunlarının hemen hepsinde müzik, görsel öğeleri işitsel boyutu ile desteklemektedir. Bunların yanı sıra tüm TV programlarının sunumlarında da müziksel öğeler yer almaktadır. Haber programları, spor programları, yarışma programları vs. her yaşta ve cinsiyetten izleyiciye hitap eden tüm programlarda müziksel yardımcı öğeler kullanılmaktadır. Müzik içerikli unsurlar, iletişim alanında da etkisini artırarak sürdürmektedir. Özellikle seçim kampanyaları, marka tanıtımları, reklam programları vb. bireylerin karar mekanizmasına yönelik etkileyici projelerde, müzik içerikli öğeler artık oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Hatta bu projelere yönelik hedeflenen kitlenin çeşitli ortak özelliklerinden esinlenerek özel besteler ve sözler hazırlanmakta ve oldukça etkili sonuçlar alınmasına olumlu yönde bir katkı sağlanmaktadır. Bu örneklerle özellikle 21. Yy'da ön plana çıkan ve önemli gelişim gösteren internet destekli medya ve iletişim uygulamalarını da eklemek mümkündür.

4. SONUÇLAR

Araştırma bulgu ve yorumları ışığında elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde sıralanmaktadır.

- Müzik, sadece duygu ve hislerimize tercüman olmakla kalmayıp, hayatımızın hemen her alanına tesir edebilecek kadar etkili ve vazgeçilmez yaşam unsurlarımızdan biridir.
- Müzik, genel bir bakış açısıyla ifade etmek gerekirse; ses, ritim, melodi, armoni vb. bileşenlerin nüans ilave edilerek bir araya gelmesinden oluşmaktadır.

- Müzik eserlerinde söz ögesinin kullanımı toplumsal tercihlere ve müzik türlerine göre farklılık gösterse de, özellikle Türk müziğinde belki de en az müziğin kendisi kadar önemlidir.
- Müzik kavramı, sadece bir eğlence aracı ya da keyifli bir boş zaman faaliyeti olarak tanımlanamaz. Müzik, birçok yönü ile hayatımızın önemli bir parçasıdır.
- Müzik kavramı duygusal ve psikolojik hayatımızda oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Müzik eserleri bir yanı ile duygularımızın ifade edilmesinde oldukça önemli bir görev üstlenirken diğer taraftan ise, zor zamanlarımızda duygusal ve psikolojik olarak bizlere kendimizi iyi hissettirebilecek önemli bir destek görevi üstlenmektedir.
- Müziği meydana getiren bileşenlerden biri yada bir kaçını ilköğretimden itibaren dini törenlerin önemli bir unsuru olarak kullanılmaya başlanmıştır.
- Müzik dün olduğu gibi, gelecekte de kültürümüzün önemli bir yansıması olarak sosyo-kültürel birikimi gelecek kuşaklara aktarmaya devam edecektir.
- Müzik içerikli temel ya da yardımcı unsurlar, medya uygulamalarının hedef kitlesine daha kolay ulaşmasında oldukça etkin bir rol oynamaktadır.
- Müzik ürünleri gerek görüldüğünde, sanat eseri olmanın yanı sıra, potansiyeli son derece yüksek bir endüstriyel ürün haline dönüşebilmektedir.

KAYNAKÇA

Alpagut, U. (1998), "Kim Kapattı Su Müziği", Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Çetinkaya, Y. (2011). Mevlevilikte Müzik Felsefesi: Mesnevî'de Aşk, Mûsikî, Ney, İnsan ve Toplum Dergisi, Yıl: 2011 (Aralık) / Cilt: 1 / Sayı: 2 Sayfa: 57-86

Gedik, A.C. (2007) Popüler müzikte beğeni farklılıkları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

İmîk, Ü. (2007). Sosyal statünün müziksel beğeniye etkileri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

İmîk, Ü. (2014) "Müzik ve Medya", Gece Kitaplığı Yayınevi, Ankara.

Kızılabdullah, Ş. (2019) Hıristiyan Gelenekte Müzik: Amerikan Hıristiyan Müziğinde Gospel Müzik, Bluz ve Caz Örneği, Dini Araştırmalar, Temmuz - Aralık 2019, Cilt : 22, Sayı: 56, ss. 307-326

Kuçuradi, İ. (2009) Uludağ konuşmaları. Türkiye Felsefe Kurumu. Ankara.

Kuyucu, M. (2013) "Yeni Medya ve Dijital Müzik: Yeni Medyanın Müzik Endüstrisinin Ekonomik Yapısına Etkisi" International Symposium on Language and Communication: Exploring Novelties June 19, 2013 İzmir. S:1383-1400.

Labecka-Koecherowa, M . (1995). Şaman Ayini-Yeniden Yapılanma Deneyi, Tiyatro Araştırmaları Dergisi , 12 (12) , s:77-98.

Massimo B. (2000) İletişim Tarihi, (Çev. Batuş, Gül), Avcıol Yay., İstanbul.

Şenel, O. (2014). Müzik tercihinin karmaşık arka planı. Journal of International Social Research, 7(30), 213-227.

Uçan, Ali (1994) "İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi" Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uygur, N. (2003) Kültür Kuramı. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.

Ünal, A. (2017) Mağaza Atmosferi Yaratmada Müziğin Rolü, Farklı Disiplinlerde Müzik, Gece Kitaplığı Yayın Evi, Ankara s:240-260.